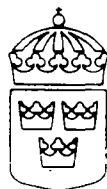

Utbildningsutskottets betänkande 1986/87:6

om hemkunskap i grundskolan och
konsumtionsutbildning i gymnasieskolan m. m.

UbU
1986/87:6

Motionerna

1985/86:Ub207 av Margareta Persson (s) och Maj Britt Theorin (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av läroplanen för att utöka undervisningen i kostkunskap.

1985/86:Ub242 av Ingbritt Irhammar (c) och Karl Erik Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om konsumentekonomiska kurser vid internatskolorna i Kristianstads län.

1985/86:Ub247 av Lennart Brunander (c) och Marianne Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hushållsutbildningens betydelse för familjernas ekonomi och för folkhälsan,

2. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att behålla och utveckla hushållsutbildningen.

1985/86:Ub249 av Marianne Carlström (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av läroplanen för grundskolan i syfte att bereda eleverna fler timmar i hemkunskap,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kost- och konsumtionskunskap skall ingå på alla gymnasielinjer.

1985/86:Ub263 av Ingrid Hemmingsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående behovet av hushålls- och kostutbildning.

1985/86:Ub268 av Margareta Mörck (fp) och Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hemkunskapsämnets vikt för grundskolan.

1985/86:Ub283 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bättre konsumentutbildning både i grund- och gymnasieskolan.

1985/86:Ub298 av Rosa Östh (c) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tar ett sådant initiativ att konsumentkunskapsundervisning ges på gymnasieskolans alla linjer.

1985/86:Ub403 av Owe Andreasson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en konsumentpolitisk mobilisering i utbildningsväsendet och i folkrörelserna med avsikt att få en allmänhet som bättre kan möta en alltmer teknikutvecklad mediaverksamhet.

1985/86:Ub824 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning av förskollärare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bättre förutsättningar för hemkunskapsundervisningen i skolan beträffande lärarkompetens, lokaler och utrustning samt tillgång till ravaror.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatorisk undervisning om kost, näringslära och hälsa på samtliga av gymnasieskolans linjer.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning och fortbildning av personal i den kommunala hemtjänsten.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behoven av högre specialkurser i kost, hälsa och hushållning i samtliga gymnasierregioner.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om översyn av utbildningen för blivande lärare i hemkunskap.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna till ökade fortbildningsinsatser genom komvux och studieförbunden.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om läromedel för hemkunskapsämnet.

Utskottet

Hemkunskap i grundskolan

Frågan om hemkunskapsämnets ställning i grundskolan aktualiseras i fem motioner.

Enligt motion 1985/86:Ub824 (c) gav den rika förekomsten av hel- och halvfabrikat under 1960- och 1970-talen människan föreställningen att man kunde klara sin matförsörjning i stort sett utan kunskaper i matlagning. Med ökande problem när det gäller samhällsekonomin och åtstramning i de enskilda hushållens ekonomi är det inte längre lika självklart att man skall köpa enbart industriellt beredda livsmedel. När opinionen nu svängt konstaterar enligt motionärerna både näringsexperten, pedagoger och företrädare för allmänheten att den unga generationens kunskaper i matlagning, livsmedelskunskap och näringslära är otillräckliga. Många som skulle vilja ta över en större del av matberedningen i hemmet för att hålla nere sina hushållskostnader klarar inte detta. Situationen har, säger motionärerna,

uppmärksammas i flera offentliga utredningar, t. ex. i den rapport (Ds J 1984:9) som lämnades av livsmedelskommitténs expertgrupp för kost- och hälsofrågor, betänkandet (SOU 1984:39) Hälsa och sjukvård inför 1990-talet, betänkandet (SOU 1984:67) Cancer och betänkandet (SOU 1983:52) Hushållning för välfärd. Motionärerna erinrar om att undervisningen i hemkunskap i grundskolan omfattar fem huvudmoment, nämligen kost, hygien, miljö, konsumentekonomi och samlevnad. Det innebär att tyngdpunkten i undervisningen lätt kan förskjutas på sådant sätt att den tid som ägnas åt kost blir minimal. Detta synes erfarenhetsmässigt ske, speciellt om lärarna inte har kompetens som hushållslärare och då hemkunskapslokaler saknas. För en fullgod undervisning i hemkunskap behövs enligt motionärerna lokaler och annan materiell utrustning i sådan utsträckning att en praktiskt inriktad träning i bl. a. matlagning kan ske även på låg- och mellanstadierna. Undervisningen på dessa stadier bör meddelas av lärare som har godtagbar kompetens för uppgiften. Metodiskt kan, säger motionärerna, hemkunskapsundervisningen bli bättre om undervisningstimmarna framför allt på högstadiet koncentreras till sammanhängande pass och om tillräckliga medel anslås till inköp av råvaror för matlagningsundervisning (yrkande 2).

Liknande synpunkter framförs i motionerna 1985/86:Ub207 (s), 1985/86:Ub249 (s) yrkande I, 1985/86:Ub268 (fp) och 1985/86:Ub283 (fp) i denna del. Motionärerna framhåller kostens betydelse för vår hälsa och betonar vikten av att barn och ungdomar ges kostkunskaperna vid unga år. Undervisningen i hemkunskap anses böra bli utformad på ett bättre sätt än för närvarande, med mer praktiska inslag. Enligt dessa motionärer bör också antalet undervisningstimmor för ämnet hemkunskap i grundskolan ökas.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Riksdagen beslöt år 1979 att undervisningen i hemkunskap i grundskolan fr. o. m. läsåret 1982/83 skulle förstärkas (prop. 1978/79:180, UbU 1978/79:45, rskr. 1978/79:422). Därvid ökades antalet veckotimmar från fem på högstadiet till sammanlagt sex på grundskolans tre stadier (en på lågstadiet, en på mellanstadiet och fyra på högstadiet). De elever som börjat grundskolan läsåret 1982/83 har ännu inte avslutat sin skolgång. Det är därför inte möjligt att avläsa effekterna av den satsning på undervisning i hemkunskap som gjorts på låg- och mellanstadierna. De elever som har fått denna undervisning har sannolikt kunskaper som kan tas till vara vid utformningen av undervisningen i matlagning m. m. på högstadiet.

När det gäller undervisning i hemkunskap på låg- och mellanstadierna (en veckotimme på varje stadium) finns vissa uppgifter i en slutrapport från skolöverstyrelsens (SÖ:s) försöksverksamhet åren 1979—1982 (Liber Utbildningsförlaget Stockholm). Av rapporten framgår bl. a. att handledare i hemkunskap oftast är klasslärare och/eller hushållslärare. Vanligast är att klasslärare och hushållslärare arbetar tillsammans. De flesta klasserna i försöket har haft tillgång till hemkunskapslokal eller annan lokal med spis, vatten och avlopp. Erfarenheterna visar att det är svårt med korta arbetspass vid träning av färdigheter. Detta gäller särskilt vid praktiskt arbete inom kostområdet, där arbetspass om 80—120 minuter betraktas som lagom.

För undervisning i hemkunskap på högstadiet är enligt uppgift från SÖ en vanligt förekommande undervisningsmodell för stadiet fyra veckotimmar dels undervisningspass om tre veckotimmar (120 minuter) i årskurs 8, dels undervisningspass om två veckotimmar (80 minuter) i årskurs 9 antingen varannan vecka under hela läsåret eller varje vecka under halva läsåret.

Det är viktigt att undervisningen i hemkunskap på grundskolans olika stadier samordnas till en organisk helhet för att den skall ge bästa möjliga resultat. Sammanfattningsvis kan konstateras att det för undervisningen i hemkunskap finns resurser i form av *dels* de angivna sex stadieveckotimmarna — vilket motsvarar ca 200 undervisningstimmar, *dels* lärare med behörighet för undervisningen i hemkunskap, *dels* särskilda hemkunskskolor. Hur effektivt dessa resurser utnyttjas, avgörs genom lokala beslut. Skulle man lokalt anse att t. ex. längre undervisningspass än tre veckotimmar är nödvändiga på högstadiet för att träna färdighet i matlagning, är det fullt möjligt att pröva en förläggning av högstadiets samtliga fyra veckotimmar till en enda årskurs. När den lokala arbetsplanen för ett rektorsområde utarbetas, utgår utskottet från att de resurser för hemkunsksundervisning som finns tillgängliga utnyttjas fullt ut, så att undervisningen i hemkunskap ger en god grund för fortsatt utveckling av elevernas kunskaper på området, antingen i gymnasieskolan eller på annat sätt.

Frågor om utrustning och undervisningsmateriel, t. ex. råvaror för undervisningen i matlagning, är en kommunal angelägenhet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub207, 1985/86:Ub249 yrkande 1, 1985/86:Ub268, 1985/86:Ub283 i denna del och 1985/86:Ub824 yrkande 2.

Konsumentkunskap m. m. i gymnasieskolan

I motionerna 1985/86:Ub249 (s) yrkande 2, 1985/86:Ub298 (c) och 1985/86:Ub824 (c) yrkande 3 hemställs att riksdagen som sin mening ger regering till känna behovet av *undervisning i konsumentkunskap* på gymnasieskolans alla linjer. Motionärerna uppmärksammar bl. a. sådana områden som hushållsekonomi, kost, näringslära och hälsa. I motion 1985/86:Ub283 i denna del föreslås att praktiska moment, näringslära och andra kostfrågor bereds plats på t. ex. tid för Timme till förfogande på de linjer som inte har kostkunskap på timplanen.

Utskottet delar uppfattningen om värdet av kunskaper om kost och näringslära. Utskottet konstaterar att en arbetsgrupp för översyn av den gymnasiala yrkesutbildningen (ÖGY) nyligen framfört förslag om att kost- och näringsinlag bör tas in i undervisningen på ett stort antal av gymnasieskolans linjer, nämligen de yrkesinriktade. ÖGY föreslår att utrymme bereds för just sådana moment som motionärerna avser genom en ökning av det totala timtalet för elevernas studier inom ramen för en generell förlängning av linjerna. Utskottet konstaterar också att för de få övriga, mer teoretiska linjerna skulle ett tillskott av konsumentkunskap som ämne på samma sätt leda till ett ökat totaltimtal. Alternativt skulle — inom oförändrade timmar — utrymme för något annat ämne behöva minskas eller helt slopas.

Utskottet vill inte under pågående beredning av ÖGY:s betänkande avseende de yrkesinriktade linjerna uttala sig om förändringar avseende dessa. Enligt utskottets mening är det inte heller lämpligt att nu uttala sig om några särskilda förändringar för de mer teoretiska linjerna. För båda linjekategorierna avses ytterligare flera år framöver ett försöks- och utvecklingsarbete komma att bedrivas. Mot bakgrund av dels detta, dels de icke fåtaliga timplaneförändringar som under senare år ägt rum för de teoretiska linjerna ser utskottet ett värde i en framtida samlad bedömning av olika förändringsönskemål beträffande de teoretiska linjerna. I denna bör — för en helhetssyn — inkluderas både erfarenheter av de olika försöken och de erfarenheter som då kan finnas av eventuellt genomförda förändringar beträffande de yrkesinriktade linjerna.

Till vad som anförts i ärendet vill utskottet lägga följande.

Vid gymnasieskolan i Lindesberg startades vårterminen 1986 ett försöksprojekt — ett tema — om konsumentfrågor. Undervisningen, som omfattade 16 lektioner, genomfördes av hushållslärare och förlades till årskurs 2 på linjer som inte har konsumentkunskap som särskilt ämne på timplanen. Projektet bedrevs i samarbete med konsumentverket och syftade till spridning av erfarenheterna av projektet till andra gymnasieskolor.

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub249 yrkande 2, 1985/86:Ub283 i denna del, 1985/86:Ub298 och 1985/86:Ub824 yrkande 3.

Fr. o. m. läsåret 1985/86 kan *påbyggnadsutbildningen "Kost, hälsa och hushållning"* inrättas inom gymnasieskolan. Den omfattar 20 veckor och rymmer två etapper om vardera 10 veckor. Utbildningen vänder sig till elever som tidigare genomgått annan utbildning i gymnasieskolan. Särskilt behörighetskrav för etapp 1 är slutförd tvåårig vårdlinje, annan minst tvåårig gymnasielinje med undervisning i biologi/naturkunskap eller motsvarande kunskaper. Syftet med etapp 1 är dels att ge kunskaper om kost och hälsa som kan främja god livskvalitet, dels ge personal inom samhällets omsorger om barn och ungdom, personal på vårdavdelningar och personal inom öppen vård sådana kunskaper i kost- och hälsofrågor att de kan skapa förståelse för kostens betydelse för utveckling, tillfrisknande och välbefinnande. Syftet med etapp 2 är bl. a. att ge grundläggande kunskaper i dietetik för personal i olika typer av storkök och personal inom vårdområdet. Elevplatser för utbildningen förutsätts finnas inom gymnasieskolans s. k. lilla ram (påbyggnadsutbildningar m. m.).

Enligt motion 1985/86:Ub824 (c) yrkande 6 bör ifrågavarande påbyggnadsutbildning anordnas i alla gymnasierregioner.

Utskottet har erfarit att läroplanen för påbyggnadsutbildningen "Kost, hälsa och hushållning" har utarbetats mot bakgrund av bl. a. att viss vårdpersonal behöver utbildning på kostområdet. Utskottet har under tidigare riksmöten haft anledning att överväga förutsättningarna för planering av gymnasieskolan och riktlinjerna för dess dimensionering. Utskottet har därvid framhållit att ungdomarnas intresse för olika utbildningar skall vägas mot vad som är känt om arbetsmarknadens behov och skolhuvudmännens möjligheter att anordna utbildningar (jfr UbU 1984/85:18). När det gäller frågan om lilla ramens omfattning för budgetåret 1987/88 för att

rymma även denna nya påbyggnadsutbildning bör enligt utskottets mening regeringens förslag i nästa års budgetproposition avvaktas. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 6.

Lanthushållsskola som vid budgetåret 1970/71 stod under landstingskommunalt huvudmannaskap ingår sedan den 1 juli 1971 med oförändrat huvudmannaskap i gymnasieskolorganisationen och benämns gymnasieskola, medan lanthushållsskola som då stod och alltjämt står under enskild huvudman har kvar sin ursprungliga benämning. Skolorna har internat. Riksdagen gav år 1971 som sin mening regeringen till känna att statsbidrag skulle utgå till *konsumtionsutbildning vid landstingskommunal gymnasieskola eller lanthushållsskola* i den utsträckning som efterfrågan på utbildning kräver. Landsting och enskild huvudman skulle även fortsättningsvis få anordna konsumtionsutbildning (mot. 1971:850, UbU 1971:27, rskr. 1971:275).

Frågor om konsumtionsutbildning vid landstingskommunal gymnasieskola och lanthushållsskola behandlades också under riksmötet 1977/78. Bl. a. beslöt riksdagen på förslag av utbildningsutskottet att SÖ och huvudmännen skulle kunna både förnya och komplettera skolornas tidigare utbildningsutbud (mot. 1976/77:1164, UbU 1977/78:7, rskr. 1977/78:35).

Med utgångspunkt i ÖGY:s förslag att konsumtionslinjen och konsumentekonomiska specialkurser i gymnasieskolan skall slopas hävdas i motionerna 1985/86:Ub242 (e), 1985/86:Ub247 (e) och 1985/86:Ub263 (m) att internatskolorna med konsumentekonomisk utbildning inte bör läggas ned. Det finns enligt motionärerna tecken som tyder på att skolmyndigheter och skolhuvudmän skär ned denna utbildning som en anpassning i förväg till ÖGY:s tänkta utformning av yrkesutbildningen. Detta synes motionärerna dels principiellt felaktigt, dels inte rimligt mot bakgrund av att många i samhället nu börjar värdera denna utbildning högre än man gjort tidigare. Det anføres också att många landsting satsat på omfattande friskvårdsprojekt men samtidigt förbiset att den undervisning som sker på ifrågakvarande hushållsskolor även är friskvård. Utbildning om mat, hygien och ett sunt aktivt levnadssätt är förebyggande hälsovård och minskar behovet av den alltmer kostsamma vården. Behovet av hushålls- och kostutbildad personal anser motionärerna kommer att öka, varför ifrågakvarande skolor inte bör avvecklas utan utvecklas.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Utskottet utgår från att skolmyndigheter och skolhuvudmän inte agerar utifrån ett utredningsförslag, innan riksdagen tagit ställning till eventuella regeringsförslag i frågan. Enligt vad utskottet erfarit finns med anledning av ÖGY:s förslag en omfattande remissopinion för ett bibehållande av den nuvarande konsumtionsutbildningen i någon form.

Det bör, som utskottet ser det, finnas möjligheter till förnyelse av utbildningsutbudet vid internatskolorna med konsumentekonomisk utbildning. Utskottet erinrar först om vad som i det föregående har redovisats i fråga om påbyggnadsutbildningen "Kost, hälsa och hushållning" för bl. a. viss vårdpersonal. Vidare fattade riksdagen år 1985 beslut om uppdragsutbild-

ning i bl. a. landstingskommunal regi (prop. 1984/85:195, UbU 1985/86:4, rskr. 1985/86:16). Det ankommer på företrädare för resp. skola att ta de initiativ som behövs.

Med hänvisning till vad som anförts i ärendet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub242, 1985/86:Ub247 och 1985/86:Ub263.

Övriga frågor

Enligt motion 1985/86:Ub824 (c) yrkande 10 bör *basläromedel i hemkunskap* bli föremål för obligatorisk objektivitetsgranskning. De anses vara mycket starkt präglade av tidsströmningar, modevägar och personliga tyckanden.

Statens institut för läromedelsinformation (SIL) prövar om ett läromedel skall få antas som basläromedel i en eller flera skolformer. Om SIL avser att fastställa ett läromedel som basläromedel i ett samhällsorienterande ämne skall institutet först låta granska läromedlet. Institutet får bestämma att sådan granskning skall ske även av basläromedel i andra ämnen. Med hänvisning till gällande bestämmelser för SIL:s granskningsverksamhet, vilka gör det möjligt att granska basläromedel även i andra ämnen än de samhällsorienterande, avstyrker utskottet motion 1985/86:Ub824 yrkande 10.

Eftersom universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) fastställt en ny utbildningsplan för *hushållslärarytbildningen* så sent som i augusti 1985 avstyrker utskottet yrkande 8 i samma motion, i vilket begärs en översyn av hushållslärarytbildningen.

UHÄ har också sett över *förskollärarytbildningen*. Resultatet av översynen har remitterats. Beredningsarbetet fortsätter under vintern 1986–1987. Med hänvisning härtill avstyrks yrkande 1 i motion 1985/86:Ub824 (c), enligt vilket näringslära och livsmedelskunskap bör ingå i förskolläraernas utbildning.

I motion 1985/86:Ub824 (c) yrkande 5 begärs att *personal i hemtjänsten* skall ha tillräckliga kunskaper i matinköp och matlagning, även dietmatlagning. Så är enligt motionärerna inte fallet med den personal som genomgått sociala servicelinjen i gymnasieskolan. För redan verksam personal bör enligt motionärerna anordnas fortbildning så att de får erforderliga kunskaper på detta område.

Utskottet, som anser att motionärerna aktualiserar en viktig fråga, erinrar om att skolöverstyrelsen (SÖ) för närvarande utvärderar läroplanen för sociala servicelinjen bl. a. mot bakgrund av synpunkter liknande dem som motionärerna för fram. Fortbildning av kommunal personal är en fråga för huvudmannen för verksamheten. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkande 5 i motion 1985/86:Ub824.

Enligt motion 1985/86:Ub824 (c) yrkande 9 bör möjligheterna att anordna utbildning i *kost- och hälsokunskap inom vuxenutbildningens ramar* utnyttjas bättre än vad som för närvarande sker. Detta bör enligt motionärerna riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är de yrkesverksammas och den övriga allmänhetens efterfrågan på viss utbildning inom t. ex. kommunal vuxenutbildning eller studiecirkel-

verksamhet som blir styrande för utbildningens omfattning. Riksdagen bör inte göra uttalanden av den art som motionärerna begär. Med hänvisning härtill avstyrks motion 1985/86:Ub824 yrkande 9.

I motion 1985/86:Ub403 (s) anförs att det behövs en *konsumentpolitisk mobilisering* i utbildningsväsendet och i folkrörelserna med avsikt att få en allmänhet som bättre kan möta en alltmer teknikutvecklad mediaverksamhet på reklamens och propagandans områden.

Utskottet erinrar om att riksdagen under riksmötet 1985/86 utförligt behandlade konsumentpolitiska frågor bl. a. i utbildningsväsendet (prop. 1985/86:121, LU 1985/86:34, rskr. 1985/86:292). Vad gäller folkrörelseanknutna studieförbund och folkhögskolor har dessa förtroendet att själva svara för den huvudsakliga inriktningen av sin verksamhet. Med hänvisning härtill avstyrks motion 1985/86:Ub403.

Hemställen

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *hemkunskap i grundskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub207, 1985/86:Ub249 yrkande 1, 1985/86:Ub268, 1985/86:Ub283 i denna del och 1985/86:Ub824 yrkande 2,
2. beträffande *konsumentkunskap i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub249 yrkande 2, 1985/86:Ub283 i denna del, 1985/86:Ub298 och 1985/86:Ub824 yrkande 3,
3. beträffande *påbyggnadsutbildning Kost, hälsa och hushållning inom gymnasieskolans lilla ram*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 6,
4. beträffande *internatskolor med konsumentekonomisk utbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub242, 1985/86:Ub247 och 1985/86:Ub263,
5. beträffande *objektivitetsgranskning av vissa läromedel*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 10,
6. beträffande *översyn av utbildningsplan för blivande hushållslärare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 8,
7. beträffande *översyn av utbildningsplan för blivande förskollärare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 1,
8. beträffande *utbildning m. m. för personal i den kommunala hemtjänsten*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 5,
9. beträffande *viss utbildning i kost- och hälsokunskap inom vuxenutbildningen*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub824 yrkande 9.

Stockholm den 20 november 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Kerstin Keen (fp), Jan Hyttring (c) och Rinaldo Karlsson (s).

Reservationer

Larz Johansson och Jan Hyttring (båda c) har avgivit följande reservationer.

1. Hemkunskap i grundskolan (mom. 1)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Riksdagen beslöt" och på s. 4 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att ämnet hemkunskap för eleverna på grundskolans lågstadium ingår i orienteringsämnena. På mellanstadiet har ämnet en studieveckotimme och på högstadiet fyra studieveckotimmar. Grundläggande krav för en fullgod undervisning är att lokaler och annan materiell utrustning utnyttjas i sådan utsträckning att en praktiskt inriktad träning i bl. a. matlagning kan ske. Detta bör gälla även elever på låg- och mellanstadierna. Vidare bör undervisning på dessa stadier meddelas av lärare som har godtagbar kompetens för uppgiften.

Som stöd för det lokala utvecklingsarbetet ingår i Lgr 80 ett omfattande kommentarmaterial. Kommentarmaterialet behandlar bl. a. ämnesspecifika problem. För ämnet hemkunskap finns inte ett sådant material. Det är viktigt att undervisningen i hemkunskap på grundskolans olika stadier samordnas till en organisk helhet för att den skall ge bästa möjliga resultat. SÖ bör därför få i uppdrag att bl. a. med utgångspunkt i vad som anförs i motion 1985/86:Ub824 utarbeta ett kommentarmaterial för undervisningen i hemkunskap i grundskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *hemkunskap i grundskolan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Ub207, 1985/86:Ub249 yrkande 1, 1985/86:Ub268, 1985/86:Ub283 i denna del och 1985/86:Ub824 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet delar" och på s. 5 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt med en god utbildning i konsumentfrågor, oavsett linjeval. Undervisning i konsumentkunskap bör därför i någon form ingå på gymnasieskolans alla linjer. Detta kan ske antingen genom att konsumentkunskap läggs in som ett särskilt ämne eller genom att vissa moment av konsumentkunskap läggs in i redan befintliga ämnen. SÖ bör få regeringens uppdrag att närmare utreda hur undervisning i konsumentfrågor på ett lämpligt sätt skall kunna föras in i utbildningen på olika linjer inom gymnasieskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *konsumentkunskap i gymnasieskolan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Ub249 yrkande 2, 1985/86:Ub283 i denna del, 1985/86:Ub298 och 1985/86:Ub824 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Påbyggnadsutbildning Kost, hälsa och hushållning inom gymnasieskolans lilla ram (mom. 3)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet har" och på s. 6 slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att konsumentekonomiska specialkurser under första delen av 1980-talet haft stor anslutning och därvid inrymts i gymnasieskolans s. k. direktram. Om utbildningen inom den konsumentekonomiska sektorn i gymnasieskolans direktram genom olika åtgärder bringas att minska, är det för att nivån på kostkunskaperna i landet skall bibehållas viktigt att påbyggnadsutbildningen Kost, hälsa och hushållning tilldelas en i motsvarande mån utökad volym årselevplatser i gymnasieskolans lilla ram. Denna ram måste av bl. a. detta skäl ökas under de närmaste läsåren. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *påbyggnadsutbildning Kost, hälsa och hushållning inom gymnasieskolans lilla ram*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Ub824 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Översyn av utbildningsplan för blivande förskollärare (mom. 7)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "UHÄ har" och slutar med "förskollärarnas utbildning" bort ha följande lydelse:

För barn i förskoleåldern måste undervisningen om kost och hälsa vara konkret. Arbetsformerna i förskolan bör vara sådana att barnen får kontakt med råvaror och beredning av dessa till mat. Detta är viktigt för att de som vuxna skall tillägna sig goda matvanor och förmåga att på rätt sätt handskas med mat. Utbildningsplanen för förskollärlinjen bör därför kompletteras så att den innehåller näringslära och livsmedelskunskap i en relativt stor omfattning. Detta är så mycket mer angeläget eftersom förskollärarna också har ett betydande ansvar för vad barnen äter i förskolan. UHÅ bör få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder beträffande förskollärlinjens utbildningsplan. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *översyn av utbildningsplan för blivande förskollärare* att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Ub824 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Utbildning m. m. för personal i den kommunala hemtjänsten (mom. 8)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motion 1985/86:Ub824" bort ha följande lydelse:

Mathållningen för såväl friska som sjuka åldringar är av avgörande betydelse för deras välbefinnande. Enligt utskottets mening bör det vara ett oeftergivligt krav på personal inom hemtjänsten att den har tillfredsställande kunskaper om kost, matinköp och matlagning, även dietmatlagning. Så är i dag inte fallet med de hemvårdare som genomgått social servicelinje i gymnasieskolan. Mot denna bakgrund anser utskottet att utbildningen i bl. a. kost- och dietmatlagning måste få ett mycket större utrymme än för närvarande på de studievägar som ger utbildning för personal inom hemtjänsten. SÖ bör få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder.

Det är en uppgift för den kommunala huvudmannen att ge redan verksam hemtjänstpersonal fortbildning på detta viktiga område.

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utbildning m. m. för personal i den kommunala hemtjänsten*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Ub824 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

